

Az Aalborgi folyamat és magyar vonatkozásai

Baják Imre

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar,
Agrárgazdaságtani és Közgazdaságtani Tanszék, Debrecen
bajakimre@hotmail.com

ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Fenntartható Városok négy konferenciáján a helyi fenntarthatóság szempontjából jelentős dokumentumok születtek, időrendi sorrendben az Aalborgi Charta – 1994 Aalborg, a Lisszaboni Akcióterv – 1996 Lisszabon, a Hannoveri Felhívás – 2000 Hannover, és az Aalborgi Kötelezettségek – 2004 Aalborg. A folyamat során a hangsúly fokozatosan a tervek készítése felől azok gyakorlatba való átültetésére helyeződött.

Jelenleg az Aalborgi Charta aláíróinak a száma a 2000-et is meghaladja. A folyamat két élharcosának Olaszország és Spanyolország tekinthető, hiszen a két ország önkormányzatai teszik ki az aláírók 80%-át. Mindkét ország esetében igaz, hogy bár a nemzeti elkötelezettség megvan, azonban nincs olyan testület, mely a helyi fenntarthatóság kérdéskörét koordinálni lenne képes, ezért a legtöbb feladat e téren az önkormányzatokra hárul. Ebben a két ország alkotmánya is segítséget nyújt, ugyanis bizonyos, a fenntarthatóság szempontjából fontos feladatokat a helyi kormányzatok hatáskörébe utal, és elvégzésükre forrásokat is biztosít. Az Egyesült Királyság esetében a nemzeti kormányzat, azon belül is a miniszterelnök elkötelezettsége jelenti a helyi fenntarthatóság jó mozgató elemét.

A kelet-európai országok, köztük Magyarország is, gazdaságilag viszonylag elmaradottnak számítanak, ezért a fenntartható fejlődés társadalmi és környezeti pillére a gazdasági pillér mögött háttérbe szorul. A nemzeti elkötelezettség hiánya következtében hiányoznak az útmutatók, illetve a helyes gyakorlatok bemutatása, így az önkormányzatok csak kis része értesül e fontos nemzetközi mozgalomról, illetve érez irányában elkötelezettséget. A források hiánya ugyancsak problémát jelent. Az előbbieket együttes következménye, hogy a 2004-ben csatlakozott 8 kelet-európai országból 35, Magyarországról pedig mindössze négy önkormányzat – név szerint Aba, Kecskemét, Monor és Nagykanizsa – írta alá az Aalborgi Chartát.

Kulcsszavak: Fenntartható fejlődés; Local Agenda 21; Aalborgi Charta; Európai Fenntartható Városok

SUMMARY

The four European Conferences on Sustainable Cities and Towns gave birth to documents that are important from the point of view of local sustainability. These are, in chronological order, the Aalborg Charter – 1994 Aalborg, the Lisbon Action Plan – 1996 Lisbon, the Hannover Call – 2000 Hannover, and the Aalborg Commitments – 2004 Aalborg. Throughout the process, the emphasis gradually moved from planning to the implementation of plans.

Today, there are more than 2000 signatories of the Aalborg

Charter. The cutting edge of the process are Italy and Spain, the municipalities of these two countries add up to 80 per cent of all signatories. In both countries, the national commitment is given, but there is not a body that could coordinate the activities related to sustainability, so local governments play the major role in it. The constitutions of these two countries also pass on some duties that are relevant from the point of view of sustainability within the competence of local governments, and allow resources to implement them. In the case of the United Kingdom, the commitment of the national government, and especially the Prime Minister, is the major factor in the movement towards local sustainability.

The former socialist countries in Europe, as well as Hungary are relatively underdeveloped economically, so the social and environmental pillars of sustainable development are pushed into the background behind the economical pillar. As a result of the lack of national commitment, there is no guidance and there are no case studies available, so only a small part of local governments are informed of this important international movement, and so are committed to it. The lack of resources is also a problem. The consequence of all this is that there are 35 municipalities from the Eastern European countries that joined the EU in 2004, and only four from Hungary – to mention by name Aba, Kecskemét, Monor and Nagykanizsa – that signed the Aalborg Charter.

Keywords: Sustainable development; Local Agenda 21; Aalborg Charter; European Sustainable Cities and Towns

1. AZ AALBORG FOLYAMAT

Aalborgi folyamaton az Európai Fenntartható Városok négy eddigi konferenciája által megfogalmazott törekvéseket és azok megvalósítására irányuló tevékenységet értem, mely találkozók közül az első 1994-es, illetve az eddigi utolsó 2004-es, negyedik konferenciát Aalborgban tartották. A konferenciák mindegyikén lényeges dokumentumok születtek a helyi fenntarthatóságra vonatkozóan. E négy dokumentum sorrendben a következő: az Európai Városok Chartája a Fenntarthatóság Felé, röviden az Aalborgi Charta; a Lisszaboni Akcióterv; a Hannoveri Felhívás; valamint az Aalborgi Kötelezettségek.

A helyi fenntarthatóság jelentősége abban áll, hogy ez az a szint, ahol az emberek a környezeti problémákat leginkább érzékelik, ellenük tenni hajlandóak, illetve a fenntarthatósági programok nyomán érzékelhető javulást leghamarabb észreveszik. A helyi fenntarthatósági programok ezen kívül erős alapot szolgáltatnak a nemzeti, valamint a nemzetközi fenntarthatósági programok számára.

¹A tanulmány az OTKA T-046704 sz. pályázatának támogatásával készült.

1.1. Aalborg, 1994

Az Európai Városok Chartája a Fenntarthatóság Felé dokumentumot, röviden az *Aalborgi Chartát* 1994. május 27-én a dániai Aalborgban fogadta el a Fenntartható Városok Európai Konferenciája. Jelentősége abban áll, hogy a városok felismerték, hogy vezető szerepet kell játszaniuk a fenntarthatóság felé vezető úton, hiszen a fenntartható emberi élet a fenntartható helyi közösségeken alapul. Ezért a városoknak képeseknek kell lenniük a környezetvédelmi szempontokat a gazdaság- és társadalompolitikákba megfelelően integrálni, és az adódó problémákat holisztikusan megközelítve a legalkalmasabb stratégiát kidolgozni.

A konferencia a teendőket a következőképpen foglalta össze: a gazdasági és környezeti fenntarthatóság, valamint a társadalmi igazságosság felé vezető út első lépéseként a városoknak fel kell ismerniük, hogy a káros környezeti hatások kialakulásáért a városi élet nagymértékben felelős. Ugyancsak fontos annak felismerése, hogy a problémák megoldása tovább már nem halogatható, ezért az érintettek (polgárok, gazdaság, érdekcsoportok) együttműködésére alapozva, akár önállóan, akár más városokkal vagy a kormányzat különböző szintjeivel összefogva el kell kezdeni a környezeti problémák feltérképezését környezeti adatok gyűjtése és feldolgozása által. Ezek közé tartozik az energiaforrások fenntartható használata; a biodiverzitás megőrzése; az emberi egészség; akárcsak a levegő, a víz és a talaj minősége. A következő lépés a megoldási javaslatok kidolgozása, majd azok mérlegelésével, környezeti szempontokat is figyelembe vevő tervezéssel egy stratégiát kell kidolgozni a problémák enyhítésére, azt megvalósítani, továbbá a megvalósítást nyomon követni és szükség esetén beavatkozni. Távlati célként jelent meg a környezettudatosság kialakítása az érintettek körében.

A Charta leszögezte, hogy a stratégia ki kell, hogy térjen a szegények helyzetének javítására; a közlekedésre, azon belül a mobilitási igény csökkentésére, a tömegközlekedés és a fizikailag aktív közlekedési módok arányának növelésére a gépkocsi-használat rovására; a hatékony energia felhasználásra, a megújítható energiaforrások részarányának növelésére; az éghajlatváltozásra, és a környezetszennyezés megállítására, ezáltal megkövetelve a beruházásokat a természeti tőkébe.

Az aláírók továbbá meggyőződésüket fejezték ki, hogy rendelkezésükre áll az erő, a tudás és a kreatív lehetőség az élet fenntartható fejlesztése, illetve a városok fenntartható kialakítása és üzemeltetése terén.

Az aláírók emellett a helyi fenntarthatósági stratégiákkal kapcsolatos tapasztalatok megosztása, valamint egymás segítése céljából létrehozták az *Európai Fenntartható Városok Kampányt*, melynek további célja a helyi fenntarthatóság eszméjének elterjesztése, valamint az Aalborgi Chartát aláírók körének bővítése (First European Conference on Sustainable Cities & Towns, 1994).

1.2. Lisszabon, 1996

1996. október 6. és 8. között rendezték meg az Európai Fenntartható Városok Második Konferenciáját Lisszabonban. A konferencia célja a helyi fenntarthatóság eszméjének széleskörű elterjesztése, az Aalborgi Chartát aláírók körének bővítése, továbbá a Chartában megfogalmazott elvek gyakorlatba való átültetésére vonatkozó sarkalatos pontok megfogalmazása volt. Ezért került elfogadásra a *Lisszaboni Akcióterv*, mely 12 pontban foglalta össze a helyi önkormányzatok Local Agenda 21 folyamatra való felkészülésére vonatkozó feladatait:

1. Az Aalborgi Charta alkalmazása az egyik legjobb kiindulópont a Local Agenda 21 folyamat fellendítésére;
2. A helyi önkormányzat kell, hogy a Local Agenda 21 folyamatának fő letéteményese legyen;
3. A teljes önkormányzat bevonása szükségeltetik a Local Agenda 21 folyamatába, legyen szó akár nagyvárosról, kisvárosról, avagy rurális térségről;
4. Párbeszédet, továbbá partnerségi viszonyokat kell kialakítani a közösség különböző szektoraival az együttműködés harmóniája érdekében;
5. A saját házuk táját kell rendbe tenni;
6. Szisztematikus akciótervezés szükséges, hogy eljussunk az elemzéstől a cselekvésig;
7. A környezeti, társadalmi és gazdasági fejlődést együttesen kell kezelni, így biztosítva a közösség tagjai számára a jobb egészséget és a jobb életminőséget;
8. Hatékony eszközöket kell használni a fenntarthatóság kezelésekor (pl. indikátorok, EMAS, környezeti hatásvizsgálat);
9. Programokat kell kialakítani, melyek növelik a közösség tagjainak, érdekcsoportjainak, politikusainak, valamint az önkormányzat tisztviselőinek tudatosságát a fenntarthatóság kérdéseiben;
10. Erőt kell meríteni a hatóságok közötti együttműködések, hálózatokból, valamint kampányokból;
11. Észak-Dél valamint Nyugat-Kelet együttműködések kialakítása szükséges a fenntartható fejlődés érdekében;
12. Kéz a kézben kell haladni az Európai Fenntartható Városok kampánnyal (Second European Conference on Sustainable Cities & Towns, 1996).

1.3. Hannover, 2000

1998 és 1999 során négy regionális konferenciát rendeztek Hágában, Sevilleben, Szófiában és Turkuban, melyeken a helyi fenntarthatóság regionális jellegű problémáit elemezték. Ezt követően 2000. február 9. és 12. között a német Hannover városában tartották az Európai Fenntartható Városok Harmadik Konferenciáját, melyen 250 európai város polgármestere kézjeggyével látta el az Európai Önkormányzati Vezetők Hannoveri Felhívása a 21. Század Fordulóján című

dokumentumot, röviden *Hannoveri Felhívást*, mely annak kinyilatkoztatása volt, hogy a fenntarthatóság helyi programját elsődleges fontosságúnak tekintik. A konferenciának az volt a célja, hogy felhívja a figyelmet a helyi fenntarthatóság jelentőségére, különös tekintettel a kelet-európai, EU csatlakozásra váró országokra, és növelje az Aalborgi Chartát aláírók számát.

A dokumentum az Aalborgi Chartához hasonlóan kiemelte: (i) a helyi fenntarthatóság felé vezető lépések sorában az első annak felismerése, hogy a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok megbonthatatlan egységet alkotnak; (ii) el kell érni, hogy a lakosság minél nagyobb számban vegyen részt a döntéshozatalban, ehhez annak hangsúlyozása szükséges, hogy szavaiknak igenis súlya van, szerepvállalásuk nemcsak jelképes jellegű; (iii) a környezeti menedzsment eszközök széleskörű alkalmazásával nemcsak az önkormányzatok és vállalkozások környezeti teljesítménye javulhat, hanem a lakosok életkörülményeinek javulása által a gazdasági teljesítőképesség is fokozódhat. A Felhívás hangsúlyozta, hogy fenntarthatóságot célul kitűző módszerek már ismertek, ezért azok széleskörű elterjesztését kell célul kitűzni a helyes gyakorlatok megismertetése által. Emellett a monitoring és értékelő módszerek alkalmazását is kívánatosnak tartotta, mely által a tudatosság növelhető (Third European Conference on Sustainable Cities & Towns, 2000; van Begin et al., 2000).

A Hannoveri Felhívás nevének megfelelően felhívással fordult a nemzetközi szervezetek, nemzeti kormányok, helyi önkormányzatok, a civil szervezetek és az üzleti körök felé:

- felhívta a nemzetközi közösség figyelmét a fenntarthatóság fontosságára, és felkérte, hogy biztosítson megfelelő pénzügyi kereteket a fenntarthatóság, és azon belül a helyi fenntarthatóság eszközrendszerének támogatására;
- az Európai Unió felé azzal a kéréssel fordult, hogy a szubszidiaritás elvének figyelembevételével segítse a helyi fenntarthatósági elképzeléseket, támogassa a Kampányt, a média bevonásával biztosítson nyilvánosságot a fenntarthatóság eszméjének, a Strukturális Alapok forrásainak elosztásakor pedig a fenntarthatóságot, mint szükséges feltételt írja elő;
- a nemzeti kormányzatok számára azt üzenté, hogy tekintsék a helyi önkormányzatokat partnereknek, valamint, hogy a nemzeti támogatások alapfeltételeként írják elő a fenntarthatóság szempontjainak teljesülését;
- az önkormányzatok részére 6 fő feladatot jelölt ki: az integrált várostervezést; egyes városi területek megőrzését, míg mások újraélesztését; a különböző lakossági csoportok szociális integrálását; a víz- és energiafelhasználás csökkentését; a munkahelyteremtést, valamint a lakossági részvétel növelését;
- az üzleti élet szereplőinek felhívta a figyelmét a környezeti és egészségügyi szempontok vállalati

prioritások közé integrálására, valamint szerepvállalásra biztatta őket a helyi fenntarthatóság kialakításában;

- a helyi fenntarthatóság folyamatának egyéb lehetséges szereplőit felkérte az aktívabb szerepvállalásra, míg az oktatási és kutatási intézmények felé azzal a kéréssel fordult, hogy szellemi kapacitásukkal segítsék a Local Agenda 21 folyamatát (Third European Conference on Sustainable Cities & Towns, 2000).

1.4. Aalborg+10, 2004

Az Aalborg+10 – Európai Fenntartható Városok Negyedik Konferenciájának ismét Aalborg városa adott otthont 2004. június 9. és 11. között. A konferencia általános célja az eltelt 10 év munkájának áttekintése, az előrehaladás értékelése, valamint célkitűzések felvázolása volt a következő 10 évre vonatkozóan.

Az Aalborgi Chartához képest a legjelentősebb újítás abban állt, hogy a konferencia résztvevői a hangsúlyt a tervek készítése helyett immár azok gyakorlatba való átültetésére fektették. Ezért megfogalmazták az *Aalborgi Kötelezettségek* című dokumentumot, mely a városi fenntarthatóságra vonatkozó célkitűzéseket foglalta keretbe az önkormányzatok részéről közösen megvalósítandó elkötelezettségekként, és ezáltal egy olyan eszközt adott az európai városok kezébe, melynek segítségével a korábbi tervek valóra válthatók. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy az Aalborgi Chartát, mely a helyi fenntarthatóság melletti elkötelezettség szándéknyilatkozata, kombinálták a Lisszaboni Akcióterv által felvázolt elvekkel, illetve a Hannoveri Felhívás önkormányzatokra vonatkozó cikkelyeivel és azt egy közös dokumentumba foglalva, az aláírók részéről politikai elkötelezettséget alakítottak ki a helyi fenntarthatóság vonatkozásában (CEMR, City of Aalborg, ICLEI, 2004; Fourth European Conference on Sustainable Cities & Towns, 2004; Internet 1; Van Begin, 2004).

A célokat és feladatokat 10 témakörbe sorolták, melyek a következők:

1. Kormányzás – az önkormányzat vállalja, hogy megvizsgálja a társadalmi részvétel és együttműködés növelésének lehetőségeit;
2. Fenntartható városgazdálkodás – az önkormányzat vállalja, hogy a hatékony előkészítés, végrehajtás és értékelés érdekében egy városgazdálkodási rendszert vezet be, így biztosítva, hogy a fenntarthatóság kérdésköre a döntési folyamatban központi helyen szerepeljen;
3. A közös természeti értékek megóvása, megőrzése, valamint a hozzájuk való egyenlő hozzáférés lehetőségének biztosítását az önkormányzat vállalja;
4. A fenntartható fogyasztás és termelés propagálása, fenntartható fogyasztási szokások kialakítása;

5. A környezeti, szociális, gazdasági, egészségügyi és kulturális szempontok integrálása a városstervezés kérdéseibe;
6. Jobb mobilitás kevesebb forgalommal – a fenntartható közlekedés támogatása;
7. A polgárok egészségének és jólétének megővésében az önkormányzatoknak felelősséget kell vállalniuk;
8. Élénk és fenntartható helyi gazdaság megteremtése munkalehetőségekkel a környezet károsítása nélkül;
9. A társadalmi egyenlőség és igazságosság biztosítása a szegénység és a szociális kirekesztettség elleni küzdelem előterbe helyezésével;
10. Az aláírók vállalják, hogy cselekszenek a fenntarthatóság javításáért akár az Európai Unió keretein túl is (Fourth European Conference on Sustainable Cities & Towns, 2004; Van Begin, 2004).

Az *Aalborgi Kötelezettségek* aláírói az alábbiakat vállalták:

- 12 hónapon belül áttekintik helyzetüket;
- Az elérendő célok kitűzésére párbeszédet alakítanak ki a lakosokkal;
- A feladatok elsőbbségi sorrendjét meghatározzák, mind a 10 kérdéskörre kitérve;
- 24 hónapon belül meghatározzák az egyéni célokat;
- A lakosság számára elérhető monitoring anyagot készítenek;
- A rendszeres értékelés céljából információt szolgáltatnak a célkitűzésekről és a haladásról (Van Begin, 2004).

2. AZ AALBORG FOLYAMAT ÉLENJÁRÓI

Az Aalborgi Chartát életre hívása óta eltelt 11 év során a 2005. július 26-i állapot szerint 2144 európai önkormányzat fogadta el, további 117 önkormányzat pedig kilátásba helyezte annak aláírását. Ezek alapján elmondhatjuk, hogy a Charta széles körben ismert és elismert dokumentum.

Az aláírók közül kiemelkedik Spanyolország 882 aláíróval (pl. Barcelona, Madrid, Sevilla, Valencia), és Olaszország 794 aláíróval (pl. Bologna, Nápoly, Parma, Róma, Torino). Rajtuk kívül csak az Egyesült Királyság 101 aláíróval (pl. Belfast, Birmingham, London, Manchester, Cambridge, Oxford) éri el a 100-as határt. Tehát az előbbi 2 ország tömöríti az aláírók közel 80%-át (*1. táblázat*). Az Aalborgban rendezett Európai Fenntartható Városok Negyedik Konferenciáján ugyancsak e két ország önkormányzatainak delegáltjai voltak legtöbben 170, illetve 172 résztvevővel. A következőkben arra keresem a választ, hogy mivel magyarázható ezen országok igen komoly elkötelezettsége a Charta irányában.

A helyi fenntarthatóság iránti elkötelezettség elsősorban az önkormányzatok vezetésén múlik, amit azonban számos tényező befolyásol. Az egyik ilyen tényező a nemzeti kormányzatok elkötelezettsége a fenntarthatóság irányában. Egy olyan országban, melynek vezetői a nemzeti fenntarthatósági programok megfogalmazását kiemelten kezelik, a regionális és helyi önkormányzatok számára adott a pozitív példa, s így az önkormányzatok a helyi fenntarthatóságot jelentőségének megfelelő helyen fogják kezelni, és a nemzetközi programokba is élénkebben bekapcsolódnak. Jó példa erre az Egyesült Királyság, ahol Tony Blair miniszterelnök több alkalommal is hitet tett a helyi fenntarthatóság eszméje mellett, melynek hatására az önkormányzatok nagy lendülettel fogtak bele fenntarthatósági programjaik elkészítésébe, majd megvalósításába (DEFRA, 1998).

Azonban a nemzeti kormányok elkötelezettsége nem szükséges feltétele az önkormányzatok aktivitásának. Mivel a kormányzat sok esetben nem eléggé érdeklődő a fenntarthatóság iránt, vagy egyszerűen csak lassan cselekszik, ezért az önkormányzatoknak sokszor nem szabad a kormányzatra várnia, önállóan kell cselekedniük környezetükben a fenntarthatóbbá válás érdekében. Ehhez azonban nem elég az önkormányzatok elkötelezettsége, ha a források nem adottak számukra. A Hannoveri Felhívás is felhívja a nemzeti kormányzatok figyelmét, hogy biztosítsanak az önkormányzatok számára elegendő forrást a fenntarthatósági programok végrehajtására, különös tekintettel az elhanyagolt városi területek újraélesztésére és a közlekedésre.

Az önkormányzatok azonban Európa számos országában forráshiánnyal küzdenek, különösen igaz ez a centralizált államok önkormányzataira, mint amilyenek a kelet-európai államok, köztük Magyarország is. A források megteremtése terén a decentralizált országok önkormányzatai természetesen kedvezőbb helyzetben vannak, ugyanis csak a korábbi forrásallokációt kell újragondolniuk a fenntarthatósági követelmények figyelembevételével, míg a centralizált államok esetében a fenntarthatósági tervek állami jóváhagyásának kivívása is megnehezíti a helyi fenntarthatóság térhódítását.

Itt említhetjük meg, hogy az EU igyekszik a régiók Európája lenni, azaz bizonyos szerepeket az államoktól átvenni, míg másokat a szubszidiaritás elvének figyelembevételével a régiókra átruházni. Ez a folyamat a helyi fenntarthatóság kérdése esetében is kedvező lehet – különösen azért, mert az EU is fő céljai egyikeként tekint a fenntarthatóságra –, hiszen így a források közvetlenül a regionális és helyi önkormányzatok számlájára érkeznek bevételként, azok elosztásáról saját prioritásaik alapján születik a döntés, így módon a helyi fenntarthatóság is kedvezőbb elbírálásra számíthat.

Az Aalborgi Charta aláírói országokénti megosztásban (2005-07-26)

Országok(1)	Aláírók száma(2)	A közeli jövőben aláírók száma(3)	Összesen(4)
Albánia – Albania	2	0	2
Andorra – Andorra	1	0	1
Ausztria – Austria	23	3	26
Belgium – Belgium	10	1	11
Bulgária – Bulgaria	15	3	18
Ciprus – Cyprus	1	0	1
Csehország – Czech Republic	2	0	2
Dánia – Denmark	11	0	11
Egyesült Királyság – UK	99	2	101
Észtország – Estonia	4	1	5
Finnország – Finland	32	0	32
Franciaország – France	35	1	36
Görögország – Greece	64	5	69
Hollandia – Netherlands	11	1	12
Horvátország – Croatia	22	0	22
Izland – Iceland	1	0	1
Izrael – Israel	1	0	1
Írország – Ireland	2	3	5
Jugoszlávia – Yugoslavia	1	0	1
Lengyelország – Poland	6	1	7
Lettország – Latvia	4	1	5
Libanon – Lebanon	2	0	2
Litvánia – Lithuania	5	0	5
Luxemburg – Luxembourg	2	0	2
Marokkó – Morocco	1	0	1
Magyarország – Hungary	4	0	4
Moldova – Moldova	7	1	8
Montenegró – Montenegro	2	0	2
Németország – Germany	74	6	80
Norvégia – Norway	8	0	8
Olaszország – Italy	748	46	794
Oroszország – Russia	16	1	17
Örményország – Armenia	1	0	1
Portugália – Portugal	24	1	25
Románia – Romania	10	0	10
Spanyolország – Spain	846	36	882
Svédország – Sweden	22	1	23
Svájc – Switzerland	5	1	6
Szlovákia – Slovakia	3	0	3
Szlovénia – Slovenia	4	0	4
Törökország – Turkey	8	2	10
Ukrajna – Ukraine	8	0	8
Összesen – Total:	2144	117	2262

Forrás: Internet 2

Table 1: Signatory Local Authorities of the Aalborg Charter

Countries(1), Number of full signatories(2), Number of provisional signatories(3), Total number(4)

2.1. Olaszország

Az olasz Környezeti Minisztérium 1986-ban alakult meg korlátozott hatáskörrel. A riói konferencia hatására 1993-ban elfogadták a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tervet, melyben azonban nem szerepel a helyi fenntarthatóság kiemelt témakörként. 1996-ban megalakult a Fenntartható Városok Munkacsoport, munkája hatására felélénkült a helyi

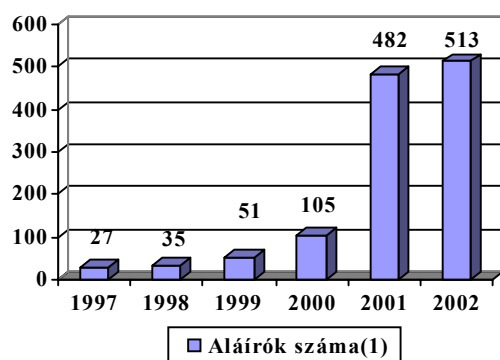
fenntarthatóság iránti érdeklődés. Útmutatók születtek, tréningprogramokat szerveztek az alkalmas stratégiák és mutatók megismertetésére, valamint a helyes gyakorlatok bemutatására.

Azonban a folyamat során nem alakult ki egy központi koordinációs testület, mely a helyi fenntarthatóság kérdését teljes összetettségében képes lett volna kezelni (Ramieri és Fiorentini, 1998).

Ellenben a régióknak és a jelentősebb helyi önkormányzatoknak külön kapcsolattartó irodájuk volt az EU-val, így az olaszországi fenntarthatósági politika alulról felfelé kezdett építkezni, azt nagymértékben meghatározták az EU ilyen irányú politikái, illetve a fenntarthatóságra irányuló nemzetközi mozgalmak, úgymint az Aalborgi Charta, az Európai Fenntartható Városok Kampány valamint az ezeket követő dokumentumok. Ehhez megfelelő alapot nyújtott az olasz alkotmány is, mely számos, a fenntarthatóság szempontjából jelentős jogkört a régiókra ruház át, hogy csak egy párat említsünk, ilyenek a városfejlesztés, a gazdaságfejlesztés, a közjóléti és egészségügyi ellátás, valamint a környezetvédelem és az energiapolitika is. Ezen kívül az olasz régiók pénzügyi autonómiáját törvények garantálják, azaz saját adót vehetnek ki, és megosztott adók révén az állami adóbevételekből is részesülnek, továbbá költségvetési támogatást is kapnak. A források ezek szerint adottak, azok elosztásába kell tulajdonképpen integrálni a fenntarthatóság szempontjait. (Horváth, 2001)

A Chartát aláírók száma az 1999-es Mediterrán Városok sevillai konferenciája (Euro-Mediterranean Conference of Sustainable Cities and Towns, 1999), valamint a Hannoveri Felhívás után indult növekedésnek (1. ábra), a 2000 évi aláírók 105-ös száma 2001-re 482-re nőtt. A növekedés legfőbb magyarázatául a fenntarthatósági tervek készítésére a Környezetvédelmi Minisztérium által biztosított források tűnnek, melyek odaítélésének alapfeltételül az Aalborgi Charta aláírását szabták (Focus Lab, Italian Local Agenda 21 Network, 2002).

1. ábra: Az Aalborgi Charta olasz aláíróinak a számának a növekedése 1997 és 2002 között

Forrás: Focus Lab, Italian Local Agenda 21 Network, 2002

Figure 1: The growth of the number of Italian signatories of the Aalborg Charter
Number of signatories(1)

A Charta aláírói között kisebb és nagyobb városok is találhatók, azonban ez utóbbiak aktivitása jelentősen magasabb, melynek magyarázatául szolgálhatnak a bővebb intézményi keretek (szakértők és EU kapcsolattartó részegységek formájában), a rendelkezésre álló több forrás, valamint a környezeti problémák magasabb szintje.

Az olasz önkormányzatok körülbelül 70%-a 2002-re belekezdett helyi fenntarthatósági programja elkészítésébe vagy megvalósításába. Az olasz helyi fenntarthatósági tervek azonban leginkább a fenntarthatóság környezeti pillérére korlátozódnak, a gazdaság, valamint a társadalom témakörére kevés hangsúlyt fektetnek.

A stratégiák megvalósításakor a legfőbb nehézséget az elégtelen finanszírozás, valamint a tapasztalat és szakértelem hiánya jelentik. További problémát okoz a stratégiák kialakításakor tapasztalt alacsony társadalmi részvétel, amely kezdetben szinte csak a környezetvédő csoportok részvételére korlátozódott, mely részben az előbb felvázolt problémával magyarázható (Focus Lab, Italian Local Agenda 21 Network, 2002).

2.2. Spanyolország

A környezetvédelem Spanyolország számára az 1986-os EU csatlakozás után vált fontos szemponttá, innentől kezdve a spanyol környezetpolitika az EU környezetpolitikájának átvételére összpontosít. A környezetvédelem eszméjének megerősödésének egyik igen fontos mutatója a Környezetvédelmi Minisztérium 1996-os felállítása. A minisztérium a fenntarthatóság eszméjét tűzte zászlajára, de a környezetvédelmi politikája és a fenntarthatósági terve sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket (Font et al., 1998).

A fenntarthatóság kérdéskörének kezelése ily módon az alsóbb szintekre maradt. Spanyolország Olaszországhoz hasonlóan regionalizált állam, a hatalom a nemzeti kormány, a 17 régió, a provinciák, valamint a körülbelül 8000 helyi önkormányzat között oszlik meg. A régiók funkciói között többek között megtalálható a területrendezés, a városfejlesztés, a gazdaságfejlesztés, a szociális és egészségügyi ellátás, a vízgazdálkodás és a környezetvédelmi igazgatás, azaz a fenntarthatóság számos eleme, pénzügyi autonómiájuk törvényileg garantált, ám a bevételek legnagyobb része költségvetési támogatásból származik (Horváth, 2001). Azonban a régiók tevékenysége a fenntarthatóság tekintetében ugyancsak korlátozott, jobbra kimerül az információszolgáltatásban. A provinciák szerepe tulajdonképpen az önkormányzatok segítése, ily módon a fenntarthatóság eszméje és gyakorlata szinte kizárólag az önkormányzatokra támaszkodhat. A környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységek közül az 50000 főt meghaladó népességű városok a személygyűjtés, a vízgazdálkodás, valamint a környezetvédelmi törvények betartatása iránt felelősek.

A Chartát aláírók száma – Olaszországhoz hasonlóan – az 1999-es Mediterrán Városok sevillai konferenciája (Euro-Mediterranean Conference of Sustainable Cities and Towns, 1999), valamint a Hannoveri Felhívás után ugrott meg. Bár pontos magyarázatot, Olaszország esetétől eltérően nem találtam, valószínűnek tűnik, hogy a Charta aláírása ez esetben is egy kampányszerű eseményhez,

úgy mint valamilyen forrás odaítélésének alapfeltételül szolgált.

A helyi fenntarthatósági programok élenjárója Katalónia, mely már a '90-es években zászlajára tűzte a fenntarthatóságot, Barcelona tartományban például már ekkor 120 önkormányzat vezetője látta el kézjeggyével az Aalborgi Chartát.

Bár az Aalborgi Chartát aláírók száma igen magas, a fenntarthatósági programok sok esetben még valójában gyerekcipőben járnak. A társadalmi részvétel formái nem teljesen kialakultak, azt főleg környezetvédelmi csoportok jelentik, melyek zömmel a fenntarthatóság rövid távú kérdései iránt fogékonyak. Ezért célkitűzés a társadalmi részvétel fokozása, olyan csoportokat is meg kell találni, melyek az eddigiekben gyengén voltak képviselve, úgy mint a fiatalok, a szakmai szervezetek és testületek, valamint a fogyasztók szövetségei (Font et al., 1998).

2.3. Egyesült Királyság

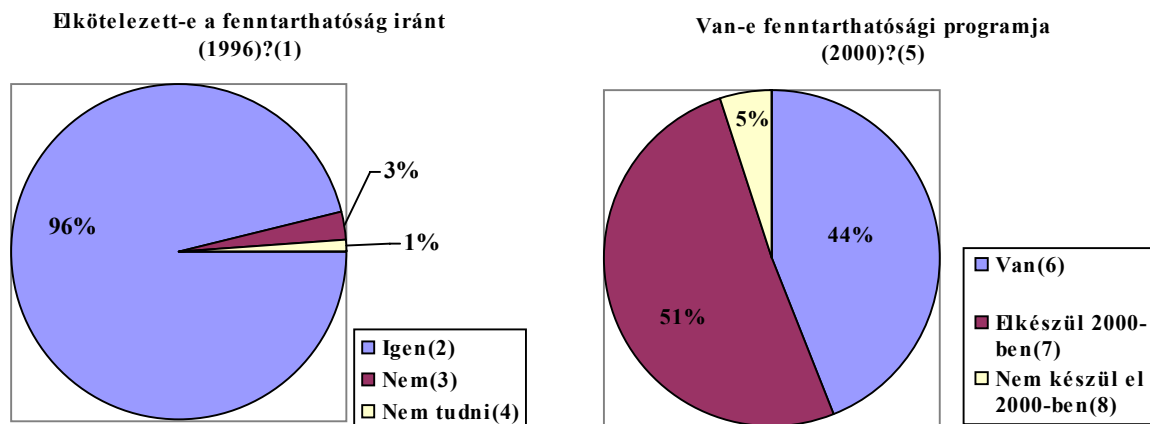
Az Egyesült Királyságot az unitárius berendezkedésű államok közé soroljuk, azaz a középszintek szoros állami ellenőrzés alatt látják el feladataikat, bár intézményrendszere számos decentralizált vonást tartalmaz. A fenntarthatóság

szempontjából fontos funkciók közül a gazdaságfejlesztés, az oktatás és a kultúra, a társadalmi szolgáltatások, a környezetvédelem, valamint a közlekedés és az infrastruktúra terén az állam az alsóbb szintekre is ruház át feladatokat. Az ezek ellátásához szükséges forrásokat a kormány megosztott adók, valamint költségvetési támogatások formájában biztosítja (Horváth, 2001).

Az Egyesült Királyság első fenntartható fejlődési stratégiája 1994-re készült el. A jelentés kiemelt figyelmet fordított a lakókönyezet fejlesztésére, az újrahasznosított anyagok és hulladékok hatékonyabb felhasználására, valamint a nem megfelelően tisztított szennyvizek felszámolására. Az igazi lendületet azonban Tony Blair New Yorkban, az ENSZ Közgyűlésének Rendkívüli Ülésszakán, 1997. június 23-án elhangzott beszéde hozta meg, melyben kijelentette: „Azt akarom, hogy 2000-re az összes egyesült királyság-beli önkormányzat elkészítse a saját Local Agenda 21 stratégiáját” (DEFRA, 1998).

A felhívás nyitott fülekre talált: 2000 decemberére a legtöbb helyi önkormányzat, számszerűsítve 93%-uk elkészítette a saját fenntarthatósági stratégiáját (2. ábra). A 2000. évi önkormányzati törvény már rendelkezett a közösségek stratégiájáról, melynek égisze alá tartozik a Local Agenda 21 is.

2. ábra: Az Egyesült Királyság-beli önkormányzatok elkötelezettsége az Aalborgi Charta felé

Forrás: Lucas et al., 2001

Figure 2: The commitment of the local governments in England to the Aalborg Charter

Was the local government committed to sustainability in 1996?(1), Yes(2), No(3), Not known(4), Did it have a sustainable development strategy in 2000?(5), Yes(6), Not, but ready in 2000(7), Not ready in 2000(8)

A helyi stratégiák készítését a Helyi Önkormányzatokat Támogató Testület (Local Government Management Board – LGMB) koordinálja. Egyik elsődleges célja az emberi gondolkodás átformálása oly módon, hogy tettei következményeit se hagyja figyelmen kívül. Kiemelkedő figyelem fordul a társadalmi részvétel, a helyi gazdaság „zöldebbé” tétele, az oktatás-nevelés, a közlekedés, a tervezés, a szilárd hulladék-kezelés, a kötelező tendereztetés, továbbá a nők szerepe felé (DEFRA, 1998).

2.4. Tanulságok

Az Egyesült Királyság önkormányzatai rendkívül aktívak a helyi fenntarthatósági stratégiák készítése terén – bár a Chartát csak 101 önkormányzat szignálta –, ami leginkább annak köszönhető, hogy a kormányzat kiemelt figyelmet fordít a fenntarthatóság kérdésköre irányába. Ezzel szemben Olaszország és Spanyolország esetében a kormányzat nem mozgósít elegendő energiát a fenntartható fejlődés szempontjainak népszerűsítésére, így az

EU-val szoros kapcsolatokat ápoló önkormányzatok kézbe vették a kezdeményezést a helyi fenntarthatósági programok kapcsán. A Charta aláírása szempontjából azonban a kormányzatok, azon belül is Olaszország esetében a Környezetvédelmi Minisztérium fontos szerepet játszott, azáltal, hogy a támogatások odaítélését a Charta aláírásához kötötte. Egyelőre azonban az Egyesült Királyság önkormányzataival összehasonlítva – bár a jó szándék megvan – fenntarthatósági programjaik még gyerekcipőben járnak.

3. AZ AALBORGAI FOLYAMAT KELET-EURÓPÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON

A kelet-európai országokat tekintve láthatjuk, hogy a helyi fenntarthatóság iránti érdeklődés itt igen csekély. Mint azt a Szófiai Nyilatkozat (Regional Conference on Sustainable Cities and Towns in Sofia, Bulgaria, 1998) is megemlíti, a konferencia időpontjáig mindössze 29 kelet- és közép-európai önkormányzat fogadta el az Aalborgi Charta alapelveit, és ez a szám a mai napig sem módosult jelentős mértékben (1. táblázat).

Ha az előzőekben elemzett szempontokat vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a nemzeti elkötelezettség sok esetben hiányzik a fenntarthatóság iránt. Ezek az országok az EU korábban társult tagállamaihoz képest gazdaságilag elmaradtak, ily módon a szociális és környezeti problémák kezelése, és így a fenntarthatóság eszméje sem kap megfelelő hangsúlyt. Bár érdemes megemlíteni, hogy a csatlakozást megelőző években, illetve a csatlakozás óta érezhetően nagyobb figyelmet fordítanak a nemzeti fenntarthatósági stratégiák készítésére (2. táblázat).

2. táblázat

Az EU-hoz 2004-ben csatlakozott kelet-európai államok stratégiái

Országok(1)	Stratégia kiadásának éve(2)
Cseh Köztársaság – Czech Republic	2002, 2004
Észtország – Estonia	2005
Lengyelország – Poland	2000
Lettország – Latvia	2002
Litvánia – Lithuania	2003
Magyarország – Hungary	–
Szlovákia – Slovakia	2002
Szlovénia – Slovenia	2001, 2005

Forrás: Gáthy et al., 2005

Table 2: Strategies of the Eastern European countries that joined the EU in 2004

Countries(1), Year of the publication of the strategy(2)

Ugyancsak problémát jelent, hogy ezen országokban korábban egy igen erősen centralizált államforma működött, és még ma is az úgynevezett unitárius államforma jellemzi őket. Ezen államok esetében a helyi önkormányzatok funkcióikat szoros

állami felügyelet alatt látják el, működésüket túlnyomórészt a központi költségvetés finanszírozza (Horváth, 2001). Ez esetünkben azt jelenti, hogy a helyi önkormányzatok, még ha a fenntarthatóság eszméje iránt elkötelezettek is volnának, forráshiányos voltak miatt e téren nem mutathatnak megfelelő aktivitást.

Azonban még e két tényező együttes szerepe sem szolgál elégséges magyarázatul arra nézve, hogy a 2004-ben csatlakozott 8 kelet-európai ország részéről miért mindössze 35 önkormányzat írta alá a Chartát. Ennek tudatában érdemes megvizsgálni azt, hogy a kelet-európai önkormányzatok mekkora hányadának van tudomása az Aalborgi Chartáról. Magyarországi, azon belül Hajdú-Bihar megyei viszonylatban céljaim között szerepel egy ilyen jellegű felmérés elvégzése.

3.1. Magyar vonatkozások

2005. július 26-ig Magyarországról mindössze négy önkormányzat vezetője látta el kézjeggyével az Aalborgi Chartát, melyek a következők: Aba, Kecskemét, Monor, és Nagykanizsa. Ez a szám igen csekély, ha figyelembe vesszük, hogy Magyarországon nagyságrendileg 3000 települési önkormányzat és 150 kistérségi társulás működik.

Arra szerettem volna választ kapni, hogy mivel magyarázható az önkormányzatok ilyen fokú érdektelensége egy ilyen fontos és elismert nemzetközi dokumentum irányában. Meglátásom szerint a települések fejlesztési tervei több olyan témakört is említenek, melyek a fenntarthatóság szempontjából is jelentősek. Valószínűleg szinte minden város fejlesztési tervében kitüntetett szerepet kap a gazdaságfejlesztés, szó esik benne a szociális problémák (szegénység, kirekesztett csoportok, betegségek) megoldásának lehetőségeiről, miként a természeti és kulturális értékek megóvásának lehetőségeiről is.

Elsődleges feltevésem az volt, hogy kevés olyan város van még ma is Magyarországon, amely tudna e fontos nemzetközi kezdeményezésről. Hogy kérdésemre választ kapjak, levéllel fordultam e négy magyar város vezetőjéhez, melyek az Aalborgi Chartához már csatlakoztak. Sajnálatos módon azonban ez idáig mindössze egyetlen válaszlevél érkezett Dr. Szécsi Gábor Úrtól, Kecskemét polgármesterétől. Ő is megerősítette kezdeti feltevéssünket, azaz, hogy Magyarországon – bár a fenntartható fejlődés fogalma egyre inkább elterjed – kevés szó esik a helyi fenntarthatóság fontosságáról. Nem árt tehát ezen a helyen is hangsúlyozni, hogy ez az a szint, ahol a polgárok leginkább tehetnek valamit a környezetükért, illetve tetteik hatása itt érezhető a leghamarabb.

A fenntartható fejlődés eszméjének mostohagyerek mivoltát mi sem jelzi jobban annál a ténynél, hogy Magyarország Fenntartható Fejlődés Stratégiája mind a mai napig (az Európai Unióban Ciprus a másik kivétel) nem készült el. A nemzeti elkötelezettség hiánya nyilvánvalóan rosszul hat az önkormányzatok vezetőire is, akik ezek után

alulértékelik a téma jelentőségét. Ugyancsak itt csapódik le annak hatása is, hogy a kormányzati érdeklődés hiányában nem készül megfelelő számú ismertető és tájékoztató anyag a fenntarthatóság jelentőségéről, illetve a helyes gyakorlatok bemutatásáról, aminek egyenes következménye a helyi önkormányzatok érdeklődésének hiánya, és a helyi fenntarthatósági stratégiák elmaradása.

A források szemszögéből tekintve a kérdésre, köztudott, hogy a magyarországi önkormányzatok kevés kivételtől eltekintve forráshiányosak, bevételeik jelentős része a központi költségvetéstől érkezik normatív támogatások formájában, más részükre pályázatok útján tehetnek szert. A pályázatok nem elhanyagolható része esetében az önerő nélkülözhetetlen. Mivel az önkormányzatok saját forrásai korlátozottak – különösen igaz ez a kisebb, ipari létesítményekkel nem rendelkező önkormányzatokra –, önerőként csak az önkormányzati területek környezeti szempontból kevésbé átgondolt értékesítése jöhet szóba. Arról nem is beszélve, hogy egy főként gazdasági szempontokat figyelembe vevő pályázattal rendszer esetében a környezeti szempontokat is figyelembe vevő, ám magasabb befektetett összeggel kalkuláló pályázat versenyképessége jelentősen lecsökken.

Mindezek együttes eredménye, hogy Magyarországon a mai napig csekély azoknak az önkormányzatoknak az aránya, melyek a helyi fenntarthatóság fogalmával bármilyen módon kapcsolatba kerültek. Az Aalborgi Chartát 2005. július 26-i dátumig mindössze Aba, Kecskemét, Monor és Nagykanizsa szignálta. Kecskemét esetében Dr. Szécsi Gábor Úr kifejtette, hogy a Charta aláírása egy pályázathoz köthető, melyben az „Európai Fenntartható Város 2003” díj elnyerését tűzték ki célul, mely elnyeréséhez az Aalborgi Charta aláírása követelmény volt.

Bár előbb említett levelemre a másik 3 város esetében nem érkezett válasz, telefonon sikerült kapcsolatba lépni Aba polgármesterével, Kossa Lajos Úrral, illetve Nagykanizsa esetében Lábadai István Úrral, aki a témában illetékesnek számított.

Kossa Lajos Úr elmondta, hogy nemcsak hogy aláírták a Chartát, de Aba fenntarthatósági stratégiával is rendelkezik, melynek postázására ígéretet tett. Ennek birtokában majd sor kerülhet az abai példa, mint helyes gyakorlat bemutatására.

Nagykanizsa esetében az illetékesek meglepetéssel értesültek róla, hogy az aláírók között az ő városuk is megtalálható, annak ugyanis egyelőre nem találták nyomát irattárukban, azonban határozottan érdeklődőnek bizonyultak a téma iránt, még egy tájékoztató jellegű konferencia megrendezésének gondolata is felmerült. Remélhetőleg az esetükre is visszatérhetek a következőkben a pozitív példák elemzésekor.

Fenntarthatósággal kapcsolatos vizsgálatokat már más városok és térségek esetében is végeztek, úgymint Kőszeg városa vagy Karcag, Egyek és Kunmadaras térsége (Szlávik, 2002), a Nyugat-Balaton (Husztli, 2003), vagy ugyancsak a Balaton térségében a Dörögdi-medencében (Vásárhelyi, 2002), és ezen kívül is számos, a fenntarthatósággal kapcsolatba hozható projekt folyik országszerte.

Más önkormányzatok fejlesztési terveiben is számos olyan elem található, mely a fenntarthatóság szempontjából is igen fontos. Érdemes lenne ezeket az elemeket kiemelni, és ezek alapján egy önálló fenntarthatósági stratégiát kialakítani, az értékes elemek jobb propagálása érdekében. Ezért célszerű lenne egy olyan tájékoztató kampányt elindítani, mely a fenntarthatóság jelentőségét tisztázná, elemeit rendszerezné, ily módon segítve az önkormányzatokat a fenntarthatóság elemeinek egy egységes stratégiába ágyazásában.

Célom egy olyan folyamat elindítása szűkebb környezetben, mely a magyarországi helyes gyakorlatok (Aba, Kecskemét, Monor, Nagykanizsa) bemutatása segítségével hívná fel Hajdú-Bihar megye önkormányzatainak figyelmét a helyi fenntarthatóság mozgalmának fontosságára. Éppen ezért, bízva az önkormányzatok leveleinek megérkezésében, egy tanulmány formájában a későbbiekben még szeretnék visszatérni a magyarországi helyes gyakorlatok bemutatására.

IRODALOM

- Font, N.-Gomila, F.-Subirats, J. (1998): Spain: From Promise to Reality? <http://www.prosus.uio.no/english/research/suscom/firstreport/spain.htm>
- Gáthy A.-Kuti I.-Szabó G. (2005): Fenntartható fejlődési politikák és stratégiák az Európai Unióban. Kézirat, 26.
- Horváth Gy. (2001): Európai Regionális Politika. Dialóg Campus Kiadó Budapest – Pécs.
- Husztli L. (2003): Egy önmagára talált kistérség. A Nyugat-Balaton régiójának fenntartható fejlődést ígérő példái. In: Helyi fenntarthatósági esettanulmányok. Környezettudományi Központ.
- Lucas, K.-Ross, A.-Fuller, S. (2001): Local Agenda 21: When is it a model for joined-up community based activity? University of Westminster.
- Ramieri, E.-Fiorentini, F. (1998): Italy: The Evolution of LA21: Obstacles, Deficiencies and Positive Signs. <http://www.prosus.uio.no/english/research/suscom/firstreport/italy.htm>
- Szlávik J. (2002): A helyi-kisregionális szint szerepe a fenntarthatóságban. A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Környezettudományi Intézetének tanulmányai. Budapest.
- Van Begin, G. (2004): Local sustainability moves on! SDI News Built Environment, 74-77. www.sustdev.org/index.php?option=com_docman&task=download&give=19&mode=view
- Van Begin, G.-Anton, B.-Zanyi, E.-Zimmermann, M.-Bolzek, J. (2000): Third European Conference on Sustainable Cities & Towns. Hannover.
- Vásárhelyi J. (2003): Helyi fenntarthatóság – önerőből vagy nemzeti program alapján? In: Helyi fenntarthatósági esettanulmányok. Környezettudományi Központ.
- CEMR, City of Aalborg, ICLEI (2004): Aalborg Commitments – The Essentials. Aalborg.

- DEFRA (1998): Sustainable Local Communities for the 21st Century (Why and How to Prepare an Effective Local Agenda 21 Strategy), DEFRA, London.
- Euro-Mediterranean Conference of Sustainable Cities and Towns (1999): Declaration of Seville. Sevilla, 23. January 1999.
- First European Conference on Sustainable Cities & Towns (1994): Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability. Aalborg, 27. May 1994.
- Focus Lab, Italian Local Agenda 21 Network (2002): Local Agenda 21 in Italy 2002. Survey on Local Agenda 21 processes implementation in Italy. June 2002.
- Fourth European Conference on Sustainable Cities & Towns (2004): Press release. Outcome of the Aalborg+10 Conference. Aalborg, 11. June 2004.
- Regional Conference on Sustainable Cities and Towns in Sofia, Bulgaria (1998): Towards Local Sustainability in Central and Eastern Europe – The Sofia Statement. Szófia, 14. Nov. 1998.
- Second European Conference on Sustainable Cities & Towns (1996): The Lisboa Action Plan: from Charter to Action. Lisszabon, 8. October 1996.
- Third Conference on Sustainable Cities & Towns (2000): The Hannover Call of European Municipal Leaders at the Turn of the 21st Century. Hannover, 11. February 2000.
- Internet 1: From Charter to Commitments – Inspiring Futures for Local Governments In Progress. Aalborg, 2004. <http://www.AalborgPlus10.dk/From Charter to Commitments-Inspiring futures for local governments in progress.htm>
- Internet 2: Participants of The European Sustainable Cities & Towns Campaign. Signatory Local Authorities of The Aalborg Charter (2005). [http://www.sustainable-cities.org/short_list_26-07-2005_\(july\).doc](http://www.sustainable-cities.org/short_list_26-07-2005_(july).doc)